

Collegium trilingue

Recensies en signaleringen

Frans

Le Robert Brio. Analyse des mots et régularités du lexique. Sous la direction de Josette REY-DEBOVE. – Paris, Dictionnaires Le Robert (België: via Interforum Benelux, Wavre), 2004, gekart., XVII-1899 p., ISBN 90-85036-611-0, € 38,35.

De bijgewerkte en geactualiseerde uitgave van *Le Robert méthodique* (1982) verscheen in 2003 als *Le Nouveau Robert méthodique* en het jaar daarop onder de titel *Le Robert Brio*. Het verklarend woordenboek¹ nodigt uit tot een boeiende ontdekkingstocht door het lexicon.

De genoemde publicaties zijn vernieuwend door de originele behandeling van de oorsprong van de woorden. Telkens wanneer het mogelijk is, verwijzen de woordenboekartikelen, onmiddellijk na de ingang, in rode kapitalen, naar de Franse elementen in het woord, bijv. *harmoniser* verwijst naar *harmonie*, *impeccable* naar het voorvoegsel *im-* en naar de stam *-pecc-*, *pioche* naar *pic* en *-oche*. Door die aanpak worden de woorden transparant, ook voor wie geen Latijn of Grieks kent. Er blijven een tienduizendtal termen over waarop de zo-even geïllustreerde analyse niet toepasbaar is. In die gevallen (bijv. *ennemi*, *exutoire*) wordt de gebruikelijke (verder reikende) etymologie opgegeven, als besluit van het artikel.²

De auteursploeg had de gelukkige idee om de origine van het woord in de twee richtingen aan te geven, d.w.z. van het huidige woord naar de oorsprong (cf. supra) én van de oorsprong naar de huidige term, wat we meteen uitleggen. Enerzijds vermelden de artikelen over bestaande woorden de afleidingen, samenstellingen en andere creaties die ermee gevormd zijn. Het artikel *parler* bijv. wordt door een lange – andermaal in rode kapitalen gedrukte – opsomming van “derivaten” als *parleur*, *parloir*, *parlementaire* en *pourparler* besloten. Anderzijds komen ruim duizend achthonderdvijftig (niet als woord bestaande) elementen, zoals stammen, voor- en achtervoegsels, aan de orde in evenzoveel aparte en als dusdanig herkenbare artikelen van het lexicon. Die artikelen belichten de betekenis en de etymologie van bijv. *civ(il)-*, *clav-*, *clepto-* en *-cole* en geven aan in welke woorden die elementen voorkomen. Op die manier wordt het Franse lexicon voorgesteld als een netwerk met vele “links”. Voorts zijn er interne verwijzingen, als dwarsverbinding tussen semantisch verwante ingangen, bijv. tussen *coeur*, *card-* [*< Gr.*] en *(-)cord-* [*< Lat.*].

De nieuwe publicatie wordt besloten door een inventaris van alle in het lexicon opgenomen “radicaux et affixes”, een volledig overzicht van de werkwoordsvervoeging en een repertorium van plaats- en persoonsnamen met de ervan afgeleide zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden. J. Rey-Debove (+ 2005) en haar equipe realiseerden een naslagwerk dat het Franse lexicon efficiënt beschrijft en op een originele manier ontsluit.

¹ Drieëndertigduizend ingangen; opgave van de uitspraak d.m.v. fonetische transcripties (IPA), heldere definities, eigentijdse voorbeelden; opgave van synoniemen en antoniemen.

² Alleen in *Le Nouveau Robert méthodique* en *Le Robert Brio*.

Jan GOES. *(Ver)taal(be)oefening Frans. Oefeningen op de grammatica van het Frans voor het voortgezet en hoger onderwijs.* – Gent, Academia Press, 2000, 24 x 16, [V]-131 p., ISBN 90-382-0257-1, € 13,60.

De oefeningen op een hoog niveau zijn voor gevorderden bestemd. Heel wat opgaven zijn overigens geclusterd³ wat de gebruikers verplicht om hun kennis van verschillende aspecten van de taal aan te spreken.

Het oefenboek is systematisch opgebouwd: na de nominale constituent (lidwoord en determinant, bijvoeglijk naamwoord, substantief) en een korte tussenstop over het bijwoord komt de verbale constituent aan de orde. Daarna volgen oefeningen op de morfo-syntaxis en op de structuur van de samengestelde zin.

Enkele punten krijgen een bijzondere aandacht, nl. de overeenstemming in genus en getal, het gebruik van het persoonlijk voornaamwoord en de keus van de werkwoordstijden en modi. Voorts zijn er oefeningen op het gebruik van de voorzetsels en op de keus van het juiste paroniem en een reeks vertaalopdrachten.

De auteur maakt overvloedig gebruik van zinnen en fragmenten die hij in zulke gevarieerde documenten als wetenschappelijke bijdragen, “literatuur met grote L” en ontspannende lectuur vond. Dat verklaart de ongemeen rijke woordenschat in het oefenmateriaal.

Achterin is de correctiesleutel van alle oefeningen opgenomen, “om te vermijden dat de docent de twijfelachtige eer van het verbeteren te beurt zou vallen”. Het nieuwe boek is dan ook voor gevorderde studenten én autodidacten geschikt.⁴

Anita BUURMAN. *Wolters' Frans in je pocket.* – Mechelen, Wolters Plantyn, 2004, 17,5 x 12, 128 p., ISBN 90-301-8334-9, € 7,95.

De (opzoek)boekjes voor schoolverlaters uit de reeks “Wolters' ... in je pocket” brengen “basiskennis in zakformaat” voor de vakken wiskunde, biologie, Engels en Frans.

Het in het Nederlands geredigeerde Frans in je pocket geeft de nodige aanwijzingen voor spelling en uitspraak, belicht de belangrijkste grammaticaregels, behandelt de verschillende registers van het hedendaags taalgebruik, reikt formules aan voor de courante actes de parole (incl. aan de telefoon) en voor de correspondentie. De auteur wijst voorts op enkele opvallende verschillen tussen de omgangsvormen in Frankrijk en in ons taalgebied. De werkwoordsvervoeging komt achterin aan de orde in tabellen, net voor het register.

Het boek is te summier voor Vlaamse leerlingen en studenten.⁵ Dit neemt niet weg dat verschillende rubrieken een interessante aanvulling vormen op wat jongeren in het voortgezet onderwijs leren. We bedoelen de bladzijden over het informele Frans waarin heel wat voorbeelden van verlan, argot, français familier, chat en SMS-taal opgenomen zijn. Leraren

³ Dit blijkt al in de eerste pagina's, waar oefeningen over het lidwoord tegelijk de woordkennis (genus, keus *h de liaison* of *h de non-liaison*, eventuele combinatie met een voorzetsel) en het grammaticale kunnen (welk lidwoord?) peilen.

⁴ Dit soort publicaties beantwoordt aan een reële behoefte. Deze vaststelling impliceert een aanmoediging om aanvullend oefenmateriaal aan te maken, met nieuwe aandachtspunten: uitspraak (*flux, agenda, clown*), verwante woorden (*estomac, stomacal; clergé, clérical; cécité, aveugle...*), *gentilés* (*tourangeau, carolorégien*), gecombineerd gebruik van twee voorzetsels (*par devant le notaire*), courante omschrijvingen (*la Ville-lumière, le quai d'Orsay*), enz.

⁵ Het boek is op de eerste plaats voor Nederlanders bestemd, wat blijkt uit de uitspraaktips op p. 19 (*beaux-arts* bijv. wordt in het Frans als [bozaR] en niet als [bowzaR] uitgesproken).

vinden hier representatieve voorbeelden van alledaags gemeenzaam taalgebruik. De pagina's over valse vrienden en veel gemaakte fouten en het overzicht van vaak gebruikte afkortingen en letterwoorden zijn tegelijk instructief en praktijkgericht.

Lectuurnotities. P. 13, "eigennamen", lees: in het Frans wordt ook eerst de voornaam en daarna pas de familienaam genoemd i.p.v. andersom; p. 20: lees *accueil* i.p.v. *acceuil*; p. 32, het woord *devoirs* (huiswerk) schrappen in de lijst van woorden die altijd in het meervoud staan; p. 73, vertaling van *soldes*: lees *koopjes* i.p.v. *uitverkoop*; p. 79: lees *les bras m'en tombent* i.p.v. *les bars ...*; p. 85, l. 27: lees *désolé(e)* i.p.v. *désolée(e)*; p. 95, art. *taille*: de vertaling *schoenmaat* schrappen (of preciseren dat voor die betekenis *pointure* gebruikt wordt); p. 98, l. 5: lees *Paris, le 12 octobre 2004* i.p.v. *PARIJS, le ...*; p. 100, lees *à mon avis* i.p.v. *à mon opinion*; p. 101, lees *un dépliant* i.p.v. *une brochure*; p. 118-123, opzoeklijst onregelmatige werkwoorden, zesde kolom: na de je vorm van de subjonctif *présent* ook de *nous* vorm vermelden (bijv. *j'aïlle, nous allions* i.p.v. alleen de eerste vorm).

Italiaans

Tore EDSTRÖM, Jan-Anders HEDENQUIST, Mats FORSGREN. *Moderne Italiaanse grammatica*. Bewerkt door Herman Bergsma. Tweede druk. – Groningen, Wolters Noordhoff, 2003, 24 x 16,5, 224 p., ISBN 90-01-13938-8, € 35.

De voor het volwassenenonderwijs ontwikkelde publicatie behandelt uitvoerig de grammaticaregels van het hedendaagse Italiaans. Talrijke voorbeelden in zinsverband ondersteunen het exposé. Door de systematische aanpak en de toegankelijke formuleringen is het leermiddel voor een ruim publiek geschikt, incl. studenten en autodidacten.

De vermelding "tweede druk" klinkt te bescheiden. De nieuwe versie is een bijgewerkte en uitgebreide editie van de negen jaar voordien verschenen eerste uitgave, die op haar beurt een Nederlandse bewerking is van een Zweedse publicatie (4^e ed. in 2001).

De meest opvallende verschillen zijn de nieuwe paragrafen over de plaatsing van de partikels *ne* en *vi* in combinatie met persoonlijke voornaamwoorden, de uitgebreidere behandeling van *stesso* en *tal(ment)e*, de inlassing van een rubriek i.v.m. *alquanto*, de toevoeging van *andare* en *venire plus gerundio* (progressieve handelingen) en de opname van bijkomende tabellen (wederkerende en betrekkelijke voornaamwoorden). Voorts zijn er discretere ingrepen zoals de actualisering van de voorbeelden, de toevoeging van verwijzingen naar andere paragrafen, de verschuiving van één of meer *alinea's* naar een vorige of een volgende pagina met het oog op een betere overzichtelijkheid. Het register achterin verwijst naar de – ongewijzigde – nummering van de paragrafen.

Lectuurnotities. P. 25-26, § 10: euro toevoegen in de rubriek over de onveranderlijke substantieven; p. 71, § 44, titel: lees *Onbeklemtoonde vormen (a)* en *beklemtoonde vormen (b)*; p. 78, § 51, woordafbreking: lees *fi-gliolo* i.p.v. *fig-liolo*; p. 83, § 58, titel: lees *Stesso* i.p.v. *Lo stesso*; p. 88, § 61, vertaling van het voorlaatste voorbeeld: lees *Carla was de beste in het vergelijkend examen* i.p.v. *Carla heeft het vergelijkend examen gewonnen*; p. 138, § 91, opmerking 4: eventueel een verwijzing naar p. 116, § 86, opmerking 5, toevoegen.

Spaans

Maribel MOLIO. *Expressions du français vers l'espagnol*. – Levallois-Perret (Hauts-de-Seine), Studyrama, 2005, 18 x 11, 143 p., ISBN 2-84472-630-5, € 7,95.

Vertalen is geen gemakkelijke klus, temeer als de tekst veel idioom bevat. Het nieuwe boek maakt de lezer vertrouwd met een ruime keus Franse uitdrukkingen en hun Spaanse equivalent. Het eerste deel van de publicatie bevat driehonderdzevenenzeventig zegswijzen en woordverbindingen, het tweede deel vierennegentig spreekwoorden. Van al het opgenomen idioom wordt de Spaanse pendant gegeven. Wanneer er geen Spaans equivalent bestaat, moet een omschrijving volstaan. De gebruikswaarde van de zegswijzen wordt daarenboven geïllustreerd met Spaanse voorbeeldzinnen, die op hun beurt in het Frans omgezet worden.

Het boek weerspiegelt de huidige maatschappelijke trends door de opname van standaard- en gemeenzame taal, bijv. *être dans tous les états / estar deshecho* resp. *être en pétard / estar cabreado*, twee zegswijzen met dezelfde betekenis. De nieuwe publicatie wijst romanisten en taalliefhebbers de weg naar een expressiever en plastischer taalgebruik.

Hugo Sonnevile